

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 148

'מטות מסעי' - ה'תשפ"ג / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן - תורה קנ"ו

במדן היתה נקמה ולא כיבוש / בגלל כעס משה אלעזר אמר את הלכות הכלים / מדוע רק עכשיו נאמרו דיני כלים, הרי היה להם כבר שלל קודם / במלחמת כיבוש אפי' חזיר הותר / מה היתה טעות משה / הכלל - 'כבולעו כך פולטו' / מעט מהלכות הגעלה וטבילת כלים / טבילת כלים הם רק 'בכלי סעודה' / בענייני מאכל האדם יכול לבוא לו חולשה באמונה וביטחון / החילוק בין כלי סעודה לשאר כלים / ע"י טהרת הלב זוכה לדיבורים ברוח הקודש / קושיא מהכלל האחד עשרה מהח"י כללים / משמיע קול בבלי מתכות מקבל טומאה / כמו שהלב בער לעבירה כך יבער בדיבור לפלוט את האיסור / בעירת הלב שורפת את הרע של האיסור / חם לבי בקרבי - חל"ב, לבי חלל בקרבי - חל"ב / לתקן בתענית את החלב שינק מאמו / נכלל ברוח הקודש לדלות עצות מלבו לעבודת ה' / ע"י תנועת המחשבות מוריד חום ללב / המחשבה לא נחה לעולם / הדופק יורד בשעת שינה כי המחשבה נחה קצת / נפלאות הבריאה במנגנון קירור הגוף / כיצד הטהרה על ידי האש / ההבדל בין מאורי אש ומאורי אור / האור הוא הדבר הראשון שנברא והאש הוא הדבר האחרון / מברכים על האש במוצאי שבת ולא במוצאי יום טוב / ברכת מאורי האש נאמרת דוקא בזמן / ההבדלה / ע"י הבדלת מאורי אור ממאורי האש יהיה בנין בית המקדש

השיעור לרפואת שלמה של שרון בן נעימה נעמי 'אל נא רפא נא לוי'

במדן היתה נקמה ולא כיבוש

א. השבת פרשות 'מטות מסעי' הן מחוברות, ובהן מסיימים את ספר במדבר. כתוב (במדבר לא, ב): "נָקַם נְקָמָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמְּדִיָּנִים אַחַר תֵּאֶסֶף אֶל עַמְיָךְ", הציווי היה בדק של נקמה, ולא היה כאן ציווי לכבוש את מדין. ויש בזה הבדל להלכה – בן 'נקמה' לבין 'כיבוש'. כלומר, כאן לאו באו לכבוש את מדין, אלא באו לנקום בהם על שהביאו את בלעם הרשע לקלל אותנו, וקיימו את עצתו והפקירו את בנותיהן להחטיא בזנות את ישראל, עד שעל ידי זה היתה מגיפה ונפלו עשרים וארבע אלף מישראל.

בגלל כעס משה אלעזר אמר את הלכות הכלים

ב. אחרי המלחמה כתוב (שם לא, יד-טז): "וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחַיִּל... מִצָּבָא הַמִּלְחָמָה, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה, הַחַיִּיתֶם כֹּל נִקְבָה, הֲנֵה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בְּלָעַם לְמַסַּר מַעַל בְּה' עַל דְּבַר פְּעוּר, וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בְּעֵדַת ה'" – משה אומר להם בכעס: הרי עיקר המלחמה היתה לנקום ולהרוג את הנשים שהחטיאו את ישראל, ואותן החייתם...? ואומר רש"י (שם, כא): לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שהתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים. ולכן מיד אחר כך כתוב: "וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה וְאֵת חֶקֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" – כלומר, את הלכות טהרת כלים (זה נקרא 'גיעולי נכרים' הכוונה על פליטת איסור שיש בכלי של נכרי), אלעזר הכהן אומר לישראל, ולא משה רבינו בגלל שמשה בא לידי כעס, ולכן הוא בא לכלל טעות. וצריך להבין: למה כתוב 'בא לכלל טעות', והרי משה בא לידי שכחה, ולכאורה לא לידי 'טעות'?

מדוע רק עכשיו נאמרו דיני כלים, הרי היה להם כבר שלל קודם

ג. עוד יש להקשות בעיקר הענין, כתוב (שם, כג): "כֹּל דְּבַר אֲשֶׁר יִבֹּא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר... וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יִבֹּא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמַיִם", לפי ההלכה אי אפשר להשתמש בכלים עד שהם יעברו ליבון באש, או טבילה במים (תלוי בשימוש של הכלי, ובהמשך נעסוק בענין הזה). שואל הרמב"ן, הרי זו לא המלחמה הראשונה שלהם, ולא הפעם הראשונה שישראל שוללים שלל, הרי היה גם את מלחמת סיחון ועוג, שבה

לקחו הרבה שלל (עיי' סוף פ' חוקת), ולמה שם לא נאמרה כבר פרשה גיעולי כלים, "כֹּל דְּבַר אֲשֶׁר יִבֹּא בְּאֵשׁ וְגו'", ורק כאן במלחמת מדין נאמרה פרשה זו?

במלחמת כיבוש אפי' חזיר הותר

ד. הרמב"ן מתרץ – ועל פי היסוד שלו נראה איך גם מיושבת הקושיא הראשונה (מה שייך כאן 'טעות'). אומר הרמב"ן: שמלחמת סיחון ועוג – היתה מלחמת 'כיבוש הארץ', ומכיון שזה כיבוש הארץ, הותר להם באכילה כל מה שלקחו בכיבוש, וזה חידוש העצום שאמרת הגמרא (חולין יז.), שהיה להם היתר ליהנות מכל השלל שהם לקחו אפילו בשר חזיר. אלא שכל ההיתר הזה היה רק במלחמה שהיתה לכיבוש. ולפי זה מובן למה לא שייך במלחמת סיחון ועוג איסור גיעולי עכו"ם, כי אם מותר לאכול את החזיר עצמו, ודאי שמותר להשתמש בכלים שבלעו איסור, ולכן שם לא שייך הלכות גיעולי כלים. מה שאין כן במלחמת מדין, עם ישראל עשו מלחמה בדרך של נקמה, ופה לא התירו להם את השלל האסור, ולכן דוקא במלחמת מדין היה צריך ללמד הלכות גיעולי עכו"ם, כי כאן הותר רק מה שמותר ע"פ השולחן ערוך.

מה היתה טעות משה

ה. ולפי זה ניישב גם את הקושיא הראשונה, למה כתוב 'בא לידי כעס, בא לכלל טעות', הרי לכאורה משה בא לידי שכחה ולא לטעות? וההסבר: בגלל שמשה כעס הוא בא לכלל טעות, כי כל מה שהוא לא אמר את פרשת גיעולי נכרים, מכיון שהוא טעה והחשיב את מלחמת מדין כמו מלחמת סיחון ועוג, ששם הותר כל השלל (אפילו חזיר), וזו הטעות שטעה בה משה, וכל זה מחמת הכעס שכעס עליהם. ואלעזר מיד עמד על הטעות הזו, שיש הבדל בין מלחמת כיבוש, ובין מלחמת נקמה, ורק במלחמת כיבוש כל השלל מותר גם האיסור. ואילו במלחמת נקמה, שם הכל לפי ההלכה.

הכלל - 'כבולעו כך פולטו'

ו. היסוד הבסיסי של הלכות 'הגעלת כלים' (שנאמרו במלחמת מדין, והוא נלמד גם בהלכות פסח) – זו ההלכה של: 'כבולעו כך פולטו'. מי שמבין את הכלל הזה, מבין את כל דיני 'הגעלת כלים'. והכלל הזה אומר: שבאותה הדרך שבה נבלע טעם האוכל בכלי, באותה דרך הוא פולט אותו, (מלבד כלי חרס שהוא שונה, שאינו פולט לעולם דבר שבלע), וזו תלוי בסוג הבליעה שהכלי בלע.

מעט מהלכות הגעלה וטבילת כלים

ז. כתוב: "כֹּל דְּבַר אֲשֶׁר יִבֹּא בְּאֵשׁ (פירש"י: לבשל בו כלום) תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר" – למשל, תבנית אפיה, שיפוד שצולים בו על האש, שהם בולעים בחום יבש בלי נוזלים, לכן כדי להכשיר אותם, צריך ליבון באש, ורק כך נעשית הפליטה של האיסור. וממשיך הפסוק: "וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יִבֹּא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמַיִם", כגון: סירים שמבשלים בהם על ידי נוזלים, להכשיר אותם מספיק לעשות הגעלה ברותחין. יש כלל חשוב בהלכות הגעלת כלים (לספרדים), שתמיד הולכים אחר רוב השימוש בכלי, ולכן אם פעם אחת השתמשו בטעות שימוש אחר, כגון שאפו בסיר בלי נוזלים, בכל אופן מספיק הגעלה, והולכים אחר רוב תשמישו.

סעודה, אבל שאר כלים (כגון רכב, מכשירי חשמל, כלי עבודה וכו') ואין צורך להטבילם, מפני שאינם נוגעים ישירות במאכל.

ע"י טהרת הלב זוכה לדיבורים ברוח הקודש

יא. היום נלמד בעזרת ה' את תורה קנ"ו בלקוטי מוהר"ן ונקשר אותה לענין הנ"ל, אומר רבינו וז"ל: "לב טהור פרא ליי' וכו' (תהלים נא, יב), פי מה שמתדברים בינו לבין קונו, הוא בחינת רוח הקדש. ודוד המלך עליו השלום, שהיה מעלתו גדולה מאד, יסד מזה ספר תהלים (ע' זוהר וישלח ח"א קעט). וכן כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת רוח הקדש, כמו שכתוב (תהלים כו, ח) "לך אָמַר לַבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַשׁ"י: לְךָ – בְּשִׁבְלֶיךָ וּבְשִׁלְיֹחֹתָי, אָמַר לִי לַבַּיִת. שָׁבַל הַדְּבָרִים שֶׁהֵלַב אֹמֵר, הֵם דְּבָרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִמֶּשׁ, וְהוּא בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְכוּ'. וְלִזְכוּת לְזֶה, צָרִיךְ טְהַרַת הֵלֵב. וְטְהַרַת הֵלֵב הוּא, עַל יְדֵי שְׂמֵת־לֵהֵב וּבִעֲוֵר לְבוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עַל יְדֵי זֶה נִטְהַר הֵלֵב. כִּי נִגְדַּ שְׂמֵת־לֵהֵב וְנִבְעֵר לְעֵבֶרָה אוֹ לְתַאֲוָה רָעָה חַס וְשָׁלוֹם, שְׂמֵהָ נִטְמָא לְבוֹ, נִגְדַּ זֶה צָרִיךְ שְׂמֵת־לֵהֵב וְיִבְעֵר לְבוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְעַל יְדֵי זֶה יִטְהַר לְבוֹ, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (בַּמִּדְבָּר לֹא, כג) "כָּל דְּבָר אֲשֶׁר יִבֹּא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ". וּבְשִׁישׁ לוֹ טְהַרַת הֵלֵב, אֲזִי זֹכֶה לְדַבֵּר בְּכָל פֶּעַם דְּבוּרִים חֲדָשִׁים, שְׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, ע"כ.

חושא מהכלל האחד עשרה מהח"י כללים

יב. ויש להבין כיצד רבינו קישר את הפסוק "כָּל דְּבָר אֲשֶׁר יִבֹּא בְּאֵשׁ" – שהכוונה לכל חפץ, לענין דיבור, שצריך שהדיבור יהיה דיבור עובר באש. ואף שודאי יש כאן רמז, מ"מ כבר מקובל בידני הח"י כללים שכלל ר' אברהם בר' נחמן, ובכלל החמישי מבואר, שבכל מקום שרבינו מביא מקרא או מאמר חז"ל, אזי בדבריו הקדושים יהיה ביאור גם על פי פשט של המקרא או המאמר חז"ל הזה. ונכלשונו: שְׂבָרָם כְּכֹלִם מִהַמְקַרְאוֹת וּמֵאֲמָרֵי חַז"ל שְׂדוּרֵשׁ אוֹתָם בְּפִרוּשׁ הַפְּנִימִי וְהַנְּסִתֵּר שְׂבָרָם, נִרְאֶה בְּרוֹב וְעִמְק הַפְּלֵאָת מְסֻלְתוֹ הַקְּדוּשָׁה, שְׂסוּבָב לְחַפְּרָם וּלְיַחְדָּם גַּם עִם הַפְּרוּשׁ הַפְּשׁוּט שְׂבָרָם. וכאן לכאורה נראה שדרשת רבינו לענין דיבורים כגחלי אש בתבערת הלב, הוא ענין רחוק מפשט הפסוק המדבר בענין יעולי נוכרים של עכו"ם, שצריך להעביר אותם באש.

משמיע קול בכלי מתכות מקבל טומאה

יג. אכן באמת גם כאן, דברי רבינו נוגעים גם לפשט הפסוק, וכדי להבין זאת נקדים את דברי הגמרא בשבת (דף נח:): האם זוג (פעמון) מתכת שעל הבהמה מקבל טומאה או לא? ואומרת שתלוי אם יש לו 'ענבל' (החלק הפנימי המקשקש ומשמיע קול). ושואלת הגמ' ממה נפשך אם הוא כלי מחמת שהוא תכשיט, שיקבל טומאה בלי ענבל, ואם אינו כלי, מה יעזור הענבל? ומתרצת הגמ' שבאמת הזוג בלי הענבל אינו תכשיט, ולכן אינו כלי לקבל טומאה – דעדיין לא נגמרה מלאכתו, רק בגלל הענבל הוא נעשה כלי, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מנין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא? שנאמר "כָּל דְּבָר אֲשֶׁר יִבֹּא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ" – אפילו דיבור יבא באש, ע"כ.

וביאור הדרשא, שכיון שהמילה 'דבר' מיותרת, ואפשר היה לכתוב 'כל אשר יבוא באש', ולכן תיבת 'דבר' מיותר לדרשא זו, שאפילו דיבור והשמעת קול, גם עושה אותו כלי לענין לקבל טומאה. וע'

עוד הלכה: אם השימוש בכלי היה רק בצונן, לא צריך שום הכשרה מיוחדת, אלא רק שטיפה והדחה. והלכה נוספת שכוללת את כל הכלים של גוים, שאחרי שהכשרת אותם, הם צריכים טבילה במקוה. והלכה זו של טבילה במקוה, שייכת גם בכלי חדש שלא השתמשו בו כלל. וצריכה להיות טבילה גמורה בלי חציצה, ואם יש איזה מדבקה אול לכלולך, צריך להוריד אותה, לפני הטבילה. לפעמים מצוי שגם אחרי שמורידים את המדבקה נשאר מעט דבק, וצריך לנקות אותו עם אציטון.

טבילת כלים הם רק 'בכלי סעודה'

ח. כתב בשולחן ערוך (יורה דעה סי' ק"ב ס"א): "הקונה מהעובד פוכבים פלי סעדה של מתכת או של זכוכית, או כלים המצפים באבן מבפנים, אף על פי שהם חדשים צריך להטבילם במקוה או מעין". ומבואר שדין של טבילת כלים, זה רק בכלי סעודה שמבשלים בהם ואוכלים בהם את האוכל (סירים, צלחות, סכונים וכו'). אבל הראש של הגז והחצובה (הברזל שעליו מונח הסיר) – לא צריכים טבילה, כיון שהם לא נוגעים ישירות באוכל.

בעניני מאכל האדם יכול לבוא לו חולשה באמונה וביטחון

ט. רבי נתן מסביר בליקוטי הלכות (הלכות נטילת ידיים היב אות ט"ז), את הטעם בפנימיות שמצות הטבילת כלים היא דוקא בכלי סעודה, כתוב בפסוק (קהלת ג, ז): "כָּל עֵמֶל הָאָדָם לְפִיָּהוּ" – (פירש"י: בשביל פיהו הוא – שיהנה ויאכל בעולם הזה והבא). כלומר, כל העבודה שאדם עובד זה כדי שיהיה לו מה לאכול. כשהאדם עובד, יכול להיות לו איזה בלבול במדרגת אמונה וביטחון, כי זה שאני צריך להתפרנס ע"י עבודה שאני עובד ועושה השתדלות כדי להתפרנס, זה יכול להטעות את האדם, שהפרנסה באה על ידי שהוא עבד.

כי האמונה והביטחון האמיתי, שהקב"ה מפרנס אותך בין אם תעבוד ובין אם לא, רק יש עליך חובת השתדלות, שהפרנסה שלך תעבור דרכך, כדי לא לעשות ביטול בחירה לאדם, אם יראה שהפרנסה באה לו לפתח ביתו בלי לטרוח כלום. אבל שוב, האמת היא שהפרנסה של האדם היא מתנה מאת ה', וכך צריך להאמין ולבטוח, ולא לחשוב שאני בעצמי עשיתי את החיל הזה, וזה החטא של (דברים ח, יז) "כִּי יִפְתָּח וְעָצָם יְדֵי עֲשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה". ואחרי שאדם עובד, ומחמת עבודתו אינו חזק באמונה כל כך כמו קודם, ומתבלבל קצת שהוא עשה את הפרנסה לעצמו, ואחר כך הוא אוכל את האוכל הזה, ומכניס אותו לתוך גופו, בזה חס ושלום נקבע בליבו בלבולי אמונה על ידי אכילה כזאת.

החילוק בין כלי סעודה לשאר כלים

י. ואומר רבי נתן, שלפ"ז נבין, שאם לוקחים כלי סעודה מהגויים, ובכלים האלו בלוע מאכל איסור של הגוי, ברגע שתאכל מהכלי הזה בלי שתתקן אותו, ויבלע באוכל שלך המאכל הגוי הבלוע בכלי זה יכול להשפיע עליך באמונה, ולכן עיקר הנקודה של הגעלת וטבילת כלים, זה דוקא בכלי סעודה שבהם בלוע מאכל איסור של הגויים. וגם בכלים שמיועדים לסעודה, גם בהם נאמר טבילה, כי כלי שהיה ברשות עכו"ם, מקבל את ההשפעה שלו, היינו את מחשבת הגוי ש"כִּי יִפְתָּח וְעָצָם יְדֵי עֲשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה", וכשישראל יאכל בו בלי טהרת מקוה, ישפיע גם עליו ולכן כל הדין הזה רק בכלי

באמת עיקר התיקון הוא לתקן את הימים שינק את החלב מאמו, כי החלב הזה אם לא היה כשר ומזוכך כל כך, הוא גורם לו לבחינת "ח'ם ל'בי ב'קרב' – שלבו יבער לעבירה, ולכן צריך לתקן דוקא את החלב הזה.

נכלל בחוץ הקודש לזלות עצות מלבו לעבודת ה'

יח. נחזור לענין, רבינו אומר שעל ידי טהרת הלב הנעשית בדיבורים של אש בהתבודדות, זוכה לרוח הקודש, לדבר כל פעם דיבורים חדשים וטענות חדשות שיקרב אותו ה' יתברך. ונראה שנכלל בזה גם עצות חדשות בעבודת ה'. וכמו שאומר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ה' תניינא אות ב') את הפסוק (משלי כ, ה): "מ'ים ע'מקים ע'צה ב'לב איש ואיש תבונה יד'לנה", ע"ש. והכוונה שע"י שאדם זוכה לטהרת הלב, הוא מקבל עצות מתוך הלב שלו בעצמו.

ע"י תנועת המחשבות מוריד חוס ללב

יט. ומבאר רבינו בתורה דידן (תורה קנ"ו), שכדי להגיע לדיבורים חמים כגחלי אש, צריך להבעיר את הלב על ידי המחשבות, היינו שיחשוב מחשבות בגדולת ה' ותורתו, וז"ל רבינו: ב'ש'מחשבה חושבת בגדלת הבורא יתברך ובתורתו הקדושה, ומתנועע ממחשבה למחשבה, על ידי התנועה מוריד חמיות (ללב), ובויער לבו להשם יתברך.

המחשבה לא נחה לעולם

כ. רבינו מביא דוגמא מגשמיות האדם בשעת השינה: כשאדם ישן בלילה הוא צריך שמיכה, ואפילו לא בתקופת החורף כשקר*, ומה הסיבה? כשאדם ישן המחשבה שלו נחה, לא שהיא מפסיקה לגמרי, אלא היא יותר איטית. כתוב בחיי מוהר"ן, שהמחשבה לא נחה לעולם, היא כמו מחוג השניות שבשעון שהוא לא מפסיק לזוז לרגע, כמו שמחוג השניות תמיד זז, כך המחשבה של אדם היא כל הזמן עובדת, גם כשהוא ישן, רק כשהוא ישן, המוח עובד יותר חלש כי הוא נח. כי כל זמן שהמחשבות רצות במוח מהר, אי אפשר להירדם (וזה הסיבה שיש אנשים שיש להם בעיות שינה, כי הם טרודים במחשבות, וכשהמוח שעובד כל הזמן חזק קשה להם להירדם, צריך שהמוח ינוח קצת מהמחשבות כדי להירדם).

הדופק יורד בשעת שינה כי המחשבה נחה קצת

כא. וכשהמחשבה נחה, ממילא גם החום והדופק של הגוף יורד. כמו שרואים כשאדם ישן, הדופק שלו יורד. שוב, רבינו אומר שהמהירות של המחשבה משפיעה על חום הלב, ואנחנו מסבירים איך רואים את זה בחוש, כי כשאדם נרדם, זה מחמת שהמחשבה קצת נחה, עובדת פחות. ולכן מיד יורד הדופק של הלב. הדופק של אדם מבוגר במנוחה זה בסביבות 65 דפיקות לדקה, ולעומת זאת כשהוא ישן, הדופק שלו יורד בין 10 ל-20 דפיקות פחות בדקה, שזה ממוצע של בין 47 ל-53 בדקה.

הירידה הזאת בדופק, היא בגלל שהמוח פחות חושב, וממילא הלב פחות צריך להזרים את הדם המעושר בחמצן בגוף, המוח פחות דורש חמצן, וכשתנועת מחזור הדם יותר איטית בגוף – יש מעט פחות חום בגוף, ולכן האדם מרגיש יותר קר בלילה, וכדי לשמור על חום גופו הוא צריך להגן על עצמו עם שמיכה.

בתורה תמימה שציין לכמה מקומות שמצינו שדרשו חז"ל את המילה 'דבר', אע"פ שמשמעותה על חפץ או ענין, שנדרש גם על דיבור, וכמו בגיטין (דף לו:) על הפסוק (דברים טו, ב) "וזה דבר השמטה שמוט", שהעיקר הוא הדיבור שיאמר בפה שהוא משמט.

כמו שהלב בער לעבירה כך יבער בדיבור לפלוט את האיסור

יד. ועתה מובן, דאף שפשט הפסוק מדבר על כלי מתכות משלל מדין, שבלעו מאכלי איסור ע"י צלייה באש, שצריך להעביר אותם באש כדי שיפליטו איסורם. מוסיף רבינו שכן הדבר הוא גם ברוחניות, שצריך לנקות את הלב, ממה שבער לעבירה (דומה לאיסור שנבלע בחום האש), ע"י שיבעיר את לבו אל ה' ית'. והכל הוא בחינת 'כבולעו כך פולטו', שכפי איך שבער הלב בתאות העבירה, כך צריך להבעיר את הלב בדיבורים, כדי שיפלוט את האיסור שבלע, בבחינת "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש".

בעירת הלב שורפת את הרע של האיסור

טו. דוד המלך אומר (תהלים לט, ד): "ח'ם ל'בי ב'קרב' ב'הגיגי תבער אש ד'ברתי ב'לשונ'י", אם הלב שלך מתחמם לעבירה, אז מה התיקון ללב? שיהיו לך דבורים חמים כגחלי אש. כל דבר שאתה עושה בעבודת ה', צריך שתעשה אותו בהתלהבות של אש, והדיבורים שתדבר בהתבודדות, צריך שיהיו לך דיבורים חמים כגחלי אש, וע"י זה אתה מטהר את הלב, כי האש שורפת את כל הרע. רבינו נותן את העצה הזאת גם לעיל (תחילת תורה נ"ט), כשאדם מחזיר אנשים בתשובה, ונופל הרע שלהם על לבו, הוא צריך שיהיה לבו "ל'פת אש" – כדי לשרוף את כל הרע, וזה נעשה ע"י התבודדות, שליבו בוער כאש בדיבורים

ח'ם ל'בי בקרב' - חל"ב, ל'בי חלל בקרב' - חל"ב

טז. רבינו בליקוטי מוהר"ן (תניינא תורה א') מביא שיש שני פסוקים: (א) "ח'ם ל'בי ב'קרב' (ב) את הפסוק (שם קט, כב): "ו'ל'בי ח'לל ב'קרב'". ובשני הפסוקים האלו יש ראשי תיבות: 'חלב'. ומסביר רבינו: שטהרת הלב של אדם תלויה בחלב שהוא ינק מהאמא שלו. כלומר, אם אמו אשה כשירה, הרי החלב שינק ממנה כשר וטוב וגורם לו שיתקיים בו 'ל'בי ח'לל ב'קרב' – שהוא נקי מהיצר הרע, וכמו שדרשה הגמ' (ע"י סוף ד:), שהלב שלו חלל ונקי מהיצר הרע. אבל אם חס ושלוס אמו אינו אשה כשירה, אזי החלב שיונק ממנה גורם לו המשכה ליצר הרע בבחינת 'ח'ם ל'בי ב'קרב', שהוא בוער לעבירות, וצריך הרבה דיבורים של קדושה לשרוף את הרע שבלבל שלו, כמו שביארנו. דוד המלך זכה לאמא כשירה נצבת בת עדאלי' ולכן היה לבו חלל בקרבו מהיצר הרע.

לתקן בתענית את החלב שינה מאמו

יז. ובזה נבין עוד פנינה נפלאה, רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה קע"ט): ש'על'ידי התענית מחיין כל הימים המתים, שהם הימים שח'טא ופגם בהם שהם מנחים כמו פגרים מתים ממש וכו'. כי בשמתענה אינה יום, אזי אין לו כח מזה היום לעבד את השם יתברך מחמת חלישות התענית, ואזי מקבל כח מיום שלפניו. וכן בשמתענה יותר – הוא צריך לקבל כח ממים הקודמים יותר וכו', עד שיש מי שמתענה הרבה כל כך, עד שצריך לקבל כח מימי היניקה מהחלב שינק ממעי אמו, ואז מעלה גם אלו הימים וכו', עכ"ל. וכפי הנ"ל

נפלאות הבריאה במנגנון קירור הגוף

כב. רבינו אמר כאן בתורה, שעל ידי התבוננות במחשבות גדולת הבורא, מגיעים לחום הלב – שיבער הלב בעבודת ה'. ואפשר להתבונן בגדולת ה' מפלאי הבריאה הנפלאה שברא הקב"ה באדם, בענין הזה בעצמו של החום והקור של הגוף. כי כמו שביארנו שכשאדם ישן הוא מתקרר, המחשב נחה קצת, הדופק יותר איטי. כן להיפך כשאדם יותר מתאמץ (עובד או רץ) הדופק שלו עולה יותר וממילא החום של הגוף עולה, וכדי שלא ישרוף את עצמו, הקב"ה נתן באדם שהוא נושם או נשימות עמוקות, מכניס הרבה אויר לריאות וכך מקרר את גופו.

הזוהר (בתיקונים תיקון י"ג דף כח.) אומר: "אִי לֹא פְּנִי רִיאָה דְּנִשְׁבִּין עַל לְבָא – הָיָה אוֹקִיד כָּל גּוּפָא", כלומר, אלמלא פְּנִי הָרָאָה שְׁנוּשְׁבוֹת עַל הַלֵּב, הָיָה הַלֵּב שׁוֹרֵף כָּל הַגּוּף, כי כיון שהלב זה משאבה שכל הזמן מזרימה את הדם לגוף במהירות, מרוב מהירות התנועה של מחזור הדם החום הזה יכול לשרוף את כל הגוף, אבל ע"י שנושמים נשימות עמוקות ומכניסים הרבה אויר קר לריאה, שיש בה לחות – זה המקרר את הגוף.

הריאה טבעה קר ולח, והקור שלה מגיע ע"י הרוח שנושבת על הלחות והרטיבות שיש בה, וכך הגוף מתקרר. וזה המנגנון המיוחד והמופלא שברא הקב"ה באדם, וחשוב מאוד להתבונן בנפלאות הבריאה, ובפרט בחכמה המופלאה שהקב"ה ברא בגוף האדם, ע"י זה מגיעים לאהבת השם, כתוב (איוב יט, כו): "וּמִבְּשָׂרִי אֶחְזָה אֱלֹהִים", מהתבוננות בגוף שלנו אנחנו יכולים לראות את ה' ית' כמה חסד הקב"ה עשה איתנו.

ביצד הטהרה על ידי האש

כג. בפרשה כתוב שיש שני סוגים של טהרה, יש טהרה במים, ויש טהרה באש. אנחנו מכירים יותר את הטהרה של המים, ופחות את הטהרה של האש. אבל כתוב בגמרא (סנהדרין לט.) שעיקר הטהרה היא באש, למרות שאנחנו לא טובלים באש, כי אנחנו נישרף, אבל בגינהום כדי לטהר את הנשמות מטבילים ב'נהר דינור' שזה נהר של אש, כי עיקר הטהרה נעשית ע"י האש.

והשאלה, מילא במים אפשר להבין את הטהרה שלהם, שהרי בבריאה הקב"ה הבדיל בין המים עליונים למים התחתונים, כלומר שההבדלה הראשונה בין טוב לרע נעשתה ע"י המים, ולכן למים יש כוח להבדיל בין טוב לרע, להבדיל מהאדם את הטומאה. אבל לא מובן מה ענין של האש שגם לה יש את הכוח של ההבדלה בין טוב לרע?

ההבדל בין מאורי אש ומאורי אור

כד. אנחנו נמצאים בשלושת השבועות שבין י"ז בתמוז לתשעה באב. בתפילת 'נחם' שאומרים ביום אב (לפי מרן הרב עובדיה אומרים את 'נחם' בכל התפילות ולא רק במנחה), כתוב: "כִּי אֶתָּה ה' בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ וּבָאֵשׁ אֶתָּה עֲתִיד לְבַנוֹתָהּ", הקב"ה שרף את ירושלים באש, אבל גם באש הוא עתיד לבנותה. שומעים מזה שיש אש טובה ויש אש רעה. מה זה האש הטובה ומה זו האש הרעה? האש טובה – מבואר בליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ז תניינא) נקראת 'מאורי אור'. האש של התורה נקראת 'אור', כמו שכתוב (משלי ו, כג) "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר", כשאדם

מדבר דיבורים טובים וחמים הם מאירים לו – שוב בחינת 'מאורי אור'. לעומת 'מאורי אש', שהם אש התאוות הבווער בלב לרעה. וזו ההבדלה באש, בין האש השורפת ומכלה, המרמזת על האש הרעה שמכלה את הלב בתאוות. לבין האש שמאירה באור קדושה.

האור הוא הדבר הראשון שנברא והאש הוא הדבר האחרון

כה. הדבר הראשון שנברא בעולם זה האור, כמ"ש (בראשית א, ג) "וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר". והדבר האחרון שנברא בעולם – זו האש שנבראה במוצאי שבת. שאז נתן הקב"ה דעת באדם הראשון והוא לקח שני רעפים והקישן זה בזה ויצאה אש (פסחים נד. בראשית רבה יא, ב), נמצא ש'מאורי אור' – זה הדבר הראשון שהקב"ה ברא. ו'מאורי אש' זה הדבר האחרון שנברא, והוא גם נברא על ידי האדם, ולכן יש בו יותר משיכה לרע. וכמו שאומר זאת ר' נתן בלקוטי הלכות (נטי"ו שחרית ב, יא), וז"ל: "וְעַל כֵּן פָּרָא הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ אֶת הָאֵשׁ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַל יְדֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פסחים נד.), זֶה רִמּוֹ עַל בְּחִינַת הַטְּבַע, שְׁנִתְעַלַּם הַהִשְׁגָּחָה, כִּי הַטְּבַע זֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים ת, יז): "כִּחְיִי וְעַצְם יְדֵי עֲשֵׂה לִי" וְכוּ, כְּמוֹ הָאֵשׁ שְׁעָקַר בְּרִיתוֹ הָיָה עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם, וְעַל כֵּן מִשֵּׁם עָקַר אֲחִיזַת הַטְּבַע, שֶׁהוּא תִקְוָה הַדִּין."

מברכים על האש במוצאי שבת ולא במוצאי יום טוב

כו. ולכן במוצאי שבת מברכים 'בורא מאורי האש', שאז היא נבראה. אבל במוצאי יום טוב לא מברכים על האש, כי אין את הטעם הזה, האש לא נבראה במוצאי יום טוב, רק במוצאי שבת. וכן לא מברכים על הבשמים כמו במוצ"ש, כי ברכת הבשמים הוא בגלל הפסד נשמה יתרה, וביו"ט אין נשמה יתרה.

ומה שמברכים 'בורא מאורי האש' במוצאי יום כיפור, זה בגלל סיבה אחרת, כדי להזכיר לנו שביום כיפור אסור להשתמש באש, כי ביום טוב מותר לבשל באש לצורך אוכל נפש (ורק שאסור להוציא אש חדשה), אבל כיפור הוא כמו שבת. ולכן במוצאי יום כיפור מברכים 'בורא מאורי האש' דוקא על נר ששבת ממלאכה כל יום כיפור. כי סתם ברכת 'בורא מאורי האש' – שייכת רק למוצאי שבת, וביום כיפור זה מסיבה אחרת, משום שהאש שבתה.

ברכת מאורי האש נאמרת דוקא בזמן ההבדלה

כז. עכ"פ ביארנו שגם באש יש הבדלה, בין מאורי אור למאורי אש, ולכן אנחנו מברכים את ברכת 'בורא מאורי האש' דוקא בשעת ההבדלה. כי האש שברא האדם הראשון שם מתאחו הרע, ולכן אנחנו הכי הרבה צריכים להבדיל באש בין טוב לרע.

ע"י הבדלת מאורי אור ממאורי האש יהיה בנין בית המקדש

כח. ההבדלה שאנחנו עושים באש, היא גם הענין של האבלות על חורבן בית המקדש וכבר הזכרנו שבנין בית המקדש הוא בחינת 'מאורי אור', ואמר רבינו (תורה ס"ז תניינא) שע"י שהתגבר 'מאורי אש' על ידי זה נעשה חורבן בית המקדש. ועכשיו אנחנו צריכים לעשות הבדלה באש, ולברר מהאש את החלק הטוב, ועי"ז בעצמו יבנה בית המקדש, כמו שהבאנו מה שאנחנו אומרים "כִּי אֶתָּה ה' בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ וּבָאֵשׁ אֶתָּה עֲתִיד לְבַנוֹתָהּ". במהרה בימינו אמן.